

مجموعه کتاب های EQ را
با دو جلد مجزا به دو شیوه بخوانید:

۱. کتاب را از ابتدا باز کنید و
درسنامه های طبقه بندی شده مطابق با
امتحانات نهایی را بخوانید.

۲. کتاب را ۱۸۰ درجه بچرخانید و
نمونه سوالات امتحان نهایی و
نوبت اول را بخوانید.

درس اول هدایت الهی

۱ آیات و احادیث

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ما را به راه راست هدایت کن
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ راه کسانی که به آن‌ها نعمت داده‌ای
غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ نه غضب‌شدگان و نه گمراهان.

پیام: خواست هر انسان خردمند از خداوند این است که راه مستقیم سعادت را به او نشان دهد. اگر کسی چنین خواستی نداشته باشد، نتیجه‌اش سرگردانی و حیرانی یا سقوط در انحراف و گناه است.

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي گفت: پروردگار ما کسی است که
أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ به هر چیزی آفرینش آن را عطا کرده،
ثُمَّ هَدَى سپس (آن را) هدایت نمود.

پیام: خداوند حکیم، تمام مخلوقات را برای رسیدن به هدف معین خود، هدایت می‌کند که آن را هدایت عمومی می‌گویند. / خرداد ۹۴

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى نام پروردگار والائرت را منزه بدار
الَّذِي خَلَقَ قِسْوَى همان که آفرید، سپس آراست (منظم و مرتب کرد)
وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى و آن که اندازه‌گیری کرد، سپس هدایت نمود.

پیام: خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌ها و خصوصیاتشان هدایت می‌کند که آن را هدایت خاصه می‌گویند. / خرداد ۹۴

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا
(ترجمه‌ی آیه در کتاب درسی آمده و در امتحان نباید بیاید.)

پیام: اکنون که خداوند پیامبران را فرستاده و انسان‌ها را هدایت کرده، کسی نمی‌تواند در قیامت بهانه و دستاویزی داشته باشد.

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ وَمَنِ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِمَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ
(ترجمه‌ی آیه در کتاب درسی آمده و در امتحان نباید بیاید.)

پیام: اکنون که خداوند انسان‌ها را هدایت کرده، اگر کسی راه سعادت را انتخاب نکند، عواقب آن بر عهده‌ی خودش است. و قَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ

الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا ما را به این (راه) هدایت کرد
وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ و ما هرگز هدایت نمی‌شدیم
لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ اگر خدا هدایت‌مان نمی‌کرد. / دی ۹۰

پیام: انسان به هدایت الهی نیازمند است، در غیر این صورت هرگز به سعادت راه نمی‌یابد.

۴ سؤالات کوتاه و تشریحی

نیازهای برتر

◀ چه زمانی انسان با نیازهای برتر روبه‌رو می‌شود و این نیازها نشانه‌ی چیست؟
انسان اندکی که از سطح زندگی روزمره و نیازهای طبیعی فراتر رود، خود را با این نیازها روبه‌رو می‌بیند که به تدریج به **دل‌مشغولی**، **دغدغه** و **حتی درد متعالی** تبدیل می‌گردند و تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد. این دغدغه، نشانه‌ی **بیداری و هوشیاری و ورود به وادی انسانیت** است.

◀ نیازهای برتر انسان را نام ببرید. / دی ۹۲

۱- درک هدف زندگی ۲- درک آینده‌ی خوش ۳- کشف راه درست زندگی
◀ نیازهای برتر انسان را توضیح دهید. / دی ۹۴

۲ ص / غ - جای خالی

■ راه زندگی یا «**چگونه زیستن**» که ارتباط دقیقی با سایر نیازهای برتر انسان دارد، دغدغه‌ی اصلی انسان‌های فکور و خردمند بوده است.

■ **ویژگی‌ها و ارزش‌هایی** که خداوند در وجود انسان قرار داده است، سبب تمایز بنیادین او از سایر موجودات می‌شود. این ویژگی‌ها متناسب با **هدف خلقت انسان**، یعنی **تقرب به خداوند**، است.

■ برای تشخیص هدف و راه رسیدن به آن، خداوند دو چراغ به انسان داده است: **عقل در درون وجود او** و **فرستادگان الهی در بیرون**. / خرداد ۹۳ - شهریور ۹۱
شهریور ۸۹

■ انسان به **کمک عقل** خود بسیاری از مجهولات و مسائل را درمی‌یابد و پاسخ می‌دهد. مثلاً می‌داند که جهان مبدأ و آفریدگاری دارد و آینده‌ای روشن در انتظار اوست. هم‌چنین متوجه می‌شود که نمی‌تواند پاسخ برخی از مسائل بنیادین را به طور درست و کامل بدهد. / شهریور ۹۰

■ به فرموده‌ی امام کاظم (ع)، علت ارسال پیامبران، **تعقل در پیام الهی** است.
■ **عقل** وسیله‌ی فهم پیام الهی است.

۳ اصطلاحات

هدایت عمومی: خدای جهان، آفریدگاری حکیم است، یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید. / شهریور ۹۳ - دی ۹۰

۱- انسان می‌خواهد بداند «**برای چه زندگی می‌کند**» و کدام هدف است که به زندگی‌اش **معنایی متعالی** می‌دهد. او می‌داند که اگر این هدف را به دست نیاورد یا دچار خطا شود، عمر خود و سعادت و خوشبختی را از دست داده است.
۲- انسان با کمک **عقل** خود می‌داند که **بنابر حکمت و عدل** خداوند، مرگ پایان زندگی نیست، اما نمی‌داند که **نحوه‌ی زندگی او پس از مرگ** چگونه است؟ زاد و توشه‌ی سفر به آن‌جا چیست؟
۳- راه زندگی یا «**چگونه زیستن**» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، **دغدغه‌ی اصلی انسان‌های فکور و خردمند** بوده است. زیرا انسان یک بار زندگی می‌کند و اگر آن را به درستی انتخاب نکند، به هدف برتر نخواهد رسید، در آخرت دچار خسران خواهد شد و نخواهد توانست زندگی فردی خود در دنیا را به خوبی تنظیم نماید و یک جامعه‌ی عادلانه به وجود آورد.

ادامه از صفحه قبل

◀ پاسخ به نیازهای برتر انسان برای این‌که پاسخی راهگشا و اطمینان‌بخش

باشد، باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟ / شهریور ۹۴ - دی ۹۳

۱- همه‌جانبه باشد.

◀ چرا پاسخ به نیازهای برتر باید همه‌جانبه باشد؟ / خرداد ۸۹

زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بعدی برنامه‌ریزی جداگانه‌ای کرد.

◀ چرا پاسخ به نیازهای برتر باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشند؟ / خرداد ۹۲ -

شهریور ۸۸

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است تا کارایی آن مشخص شود. در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون است.

هدایت عمومی

◀ خدای جهان خالق حکیم است، یعنی چه؟ / خرداد ۹۰

یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف

هدایت می‌فرماید.

◀ چرا هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است؟ / شهریور ۹۲ - دی ۹۱

خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید. آفرینش بی‌هدف، نشانه‌ی نقص و ضعف و ناآگاهی است و این ویژگی‌ها نمی‌تواند در خداوند باشد.

هدایت ویژه‌ی انسان

◀ دو ویژگی انسان که در هدایت او تأثیر دارند و سبب تمایز بنیادین او از سایر موجودات می‌شوند، را نام ببرید.

۱- توانایی تفکر و تعقل

۲- قدرت اختیار و انتخاب

◀ وقتی می‌گوییم «حرکت انسان اختیاری است» به چه معناست؟ / شهریور ۹۱

بدان معناست که می‌تواند هدف درست را تشخیص دهد، آن را برگزیند و به سویی حرکت کند.

◀ دو حجت خدا که امام کاظم (ع) درباره‌ی هدایت ویژه‌ی انسان به هشام بن حکم

معرفی نمودند، کدام‌اند؟ / خرداد ۸۸

۱- حجت آشکار: رسولان، انبیا و ائمه ۲- حجت نهان: عقل انسان‌ها

درس دوم هدایت مستمر

۲ ص / غ - جای خالی

■ وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که در اصل آفرینش وی وجود دارد.

■ به سبب ویژگی‌های فطری مشترک، خداوند یک برنامه‌ی کلی به انسان‌ها عنایت کرده تا آنان را به هدف مشترکی که در خلقتشان قرار داده است، برساند. این برنامه، اسلام نام دارد که به معنای تسلیم بودن در برابر خداست.

■ محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان بوده است و همه‌ی آن‌ها آورنده‌ی یک دین بوده‌اند. / خرداد ۹۲

■ هر پیامبر جدیدی که از طرف خداوند مبعوث شده است، پیامبران گذشته را تصدیق کرده و خود را ادامه‌دهنده‌ی راه آنان معرفی نموده است.

■ اگر پیامبری در دریافت و ابلاغ وحی معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

■ اگر پیامبری در تعلیم و تبیین دین معصوم نباشد، امکان انحراف در تعلیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود. / خرداد ۹۴

■ اگر پیامبری در هنگام اجرای فرمان‌های الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی مخالف دستورات الهی انجام دهد و مردم از او سرمشق بگیرند.

■ عصمت باید در مجموعه‌ی رفتارهای پیامبران متجلی شود و بالاتر از همه، ضرورت عصمت در حوزه‌ی مسئولیت‌های مربوط به رسالت است.

ادامه در صفحه بعد

۱ آیات و احادیث

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ

(ترجمه‌ی آیه در کتاب درسی آمده و در امتحان نباید بیاید.)

پیام: خداوند یک دین برای پیامبران تشریع کرده و از آنان خواسته این دین را به‌پا دارند و در آن اختلاف و تفرقه نکنند.

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا و گفتند یهودی یا مسیحی شوید تا رستگار شوید

قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا بگو (ای پیامبر (ص)) از آئین ابراهیم حق‌گرا (بی‌روی می‌کنیم)

وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ و او از مشرکین نبود. / دی ۹۲

قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ بگوید ایمان آوردیم به خداوند

وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا و به آن چه بر ما نازل شده

وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ و آن چه بر ابراهیم و اسماعیل و اسحاق

وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ و یعقوب و نوادگانش نازل شده

وَمَا أَوْتِيَ مُوسَى وَعِيسَى و آن چه به موسی و عیسی داده شده

وَمَا أَوْتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ و آن چه به پیامبران (دیگر) از جانب پروردگارشان داده شد.

لَا تَفَرَّقْ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ میان هیچ‌یک از آن‌ها فرق نمی‌گذاریم.

وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ و ما تسلیم فرمان اویم.

پیام: ۱- کسانی که از مردم می‌خواهند پیرو ادیان دیگری مانند یهودیت یا مسیحیت شوند، راه نادرستی را می‌پیمایند. همه باید به آیین ابراهیم حق‌گرا که همان دین اسلام است، دعوت کنند. ۲- هدایت‌شده‌ی واقعی، کسی است که به همه‌ی پیامبران ایمان داشته و میان آن‌ها تفرقه نیندازد.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ همانا دین نزد خدا اسلام است.

وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ و اهل کتاب اختلاف نکردند

إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ مگر بعد از آن که از حقیقت آگاه شدند

ادامه در صفحه بعد

ادامه از صفحه قبل

بَغْيًا بَيْنَهُمْ (اختلافی) از روی ستم و تجاوز بیشان
وَمَنْ يَكْفُرْ بآيَاتِ اللَّهِ و هر کس به آیات خداوند کفر ورزد
فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (بداند که) همانا خداوند سریع الحساب است.

پیام: این آیه پیرامون «علت وجود ادیان مختلف در جهان» است. اسلام (تسلیم خدا بودن) نام تنها دین الهی است و کسانی سبب تفرقه در دین شدند که به حقیقت آگاه بودند اما با سرکشی و کفر به آیات الهی دست به این کار زدند.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ

(ترجمه‌ی آیه در کتاب درسی آمده و در امتحان نباید بیاید)

پیامبر اکرم (ص): «نَحْنُ مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرُنَا أَنْ نَكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ»

پیام: این آیه وحی به «رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام» از علل آمدن پیامبران متعدد اشاره دارد. / دی ۹۴ - خرداد ۸۹ /
هر پیامبری دین الهی را متناسب با سطح درک و فهم مردم برای قوم و دوره‌ی خود تبلیغ می‌کند تا مردم آن دوره بتوانند آن پیام را بفهمند و درک کنند. / دی ۹۱ /

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

(ترجمه‌ی آیه در کتاب درسی آمده و در امتحان نباید بیاید.)

پیام: این آیه به ختم نبوت اشاره دارد. حضرت محمد (ص) آخرین پیامبر خداست و پس از ایشان پیامبری نیست.

اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ

(ترجمه‌ی آیه در کتاب درسی آمده و در امتحان نباید بیاید.)

پیام: خداوند مسئولیت پیامبری را بر عهده‌ی کسانی قرار می‌دهد که می‌داند توانایی و ویژگی انجام این مسئولیت را دارند.

ادامه از صفحه قبل

■ تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که نقش‌ها و مسئولیت‌های پیامبر، به‌جز دریافت و ابلاغ وحی ادامه یابد. / خرداد ۹۴ /

۳ اصطلاحات

وحی: به معنای القای معانی و معارف به قلب پیامبر از سوی خداوند و سخن گفتن خداوند و جبرئیل با اوست. / شهریور ۹۳ - دی ۸۹ - شهریور ۸۸ /

معجزه: پیامبران از جانب خداوند، کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌دهند که هیچ‌کس نمی‌تواند مانند آن را انجام دهد تا مردم دریابند که آنان با خداوند ارتباط دارند و از طرف او مأمور به پیامبری شده‌اند. قرآن کریم آن را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می‌خواند و دانشمندان اسلامی آن را «معجزه» می‌نامند. زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد را آشکار می‌سازد.

عصمت: پیامبر زمانی می‌تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد که تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرد و مرتکب خطا و گناه نگردد. / دی ۹۳ - شهریور ۹۳ /

۴ سؤالات کوتاه و تشریحی

فطرت مشترک و دین واحد

❖ چرا تعدد پیامبران به معنای تعدد و اختلاف در دین و اصول دعوت آنان نیست؟ زیرا هیچ پیامبری نیامده است مگر این که مردم را به **محورهای اصلی** دین واحد فراخوانده است. به همین جهت است که می‌گوییم **محتوای اصلی** دعوت پیامبران **یکسان** بوده است و همه‌ی آن‌ها آورنده‌ی **یک دین** بوده‌اند.

❖ چرا تفاوت تعالیم پیامبران در برخی از احکام فرعی سبب نمی‌شد که هر کدام دین خاصی بیاورند و اصل دین و راه آنان مختلف شود؟ چون همه‌ی آن‌ها در **محورهای اصلی** و نیز در **اصل بسیاری از احکام** مانند نماز، روزه، جهاد و امر به معروف و نهی از منکر مشترک بودند.

علل آمدن پیامبران متعدد

❖ علل آمدن پیامبران متعدد را نام ببرید. ۱- لزوم استمرار در دعوت و ترویج پیوسته‌ی آن، ۲- رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام، ۳- از بین رفتن یا تحریف تعلیمات پیامبر پیشین.

❖ علل آمدن پیامبران متعدد را توضیح دهید. / شهریور ۹۴ - خرداد ۹۰ /

۱- **لازمه‌ی استقرار و ماندگاری** یک پیام، **تبلیغ دائمی و مستمر** آن است. پیامبران الهی با ایمان راسخ و مجاهدتی بی‌مانند، قدم در راه تبلیغ دین الهی می‌گذاشتند تا خداپرستی، عدالت‌خواهی و ... بماند و رذائل اخلاقی از بین برود. ۲- به دلیل رشد تدریجی فکر و اندیشه و فرهنگ، لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبران جدیدی مبعوث شوند تا همان **اصول ثابت دین الهی** را **درخور فهم و اندیشه‌ی انسان‌های دوران خود** بیان کنند تا آنان پیام الهی را بفهمند. ۳- به علت **ابتدایی بودن سطح**

فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه‌ی کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌گردید یا به گونه‌ای **عوض** می‌شد که دیگر به اصل آن شباهتی نداشت، بر این اساس، پیامبران بعدی می‌آمدند و تعلیمات اصیل و تحریف‌نشده را بار دیگر به انسان‌ها ابلاغ می‌کردند.

❖ نتیجه‌ی تداوم پیامبران در ترویج و تبلیغ پیوسته‌ی دین الهی چه بود؟ این تداوم سبب شد که تعالیم الهی در میان مردم بماند، جزء آداب و فرهنگ آنان شود و کسانی نتوانند به سادگی آن را از میان جامعه‌ی بشری بیرون کنند.

❖ اگر خدای متعال یک دین برای انسان‌ها فرستاده، پس چرا اکنون ادیان مختلفی در جهان وجود دارد؟ قرآن کریم منشأ اصلی اختلاف و چند دینی را چه عاملی معرفی می‌کند؟ / خرداد ۹۳ - شهریور ۹۲ - خرداد ۹۱ - شهریور ۹۰ /

آن دسته از رهبران دینی معرفی می‌کند که به **خاطر حفظ مقام و موقعیت و منافع خود** در برابر دعوت پیامبر جدید ایستادند و پیامبری او را انکار کردند و سبب اختلاف و چند دسته شدن پیروان پیامبران شدند.

ویژگی‌های پیامبران

❖ ویژگی‌های پیامبران را نام ببرید. ۱- وحی، ۲- اعجاز، ۳- عصمت
❖ پیامبران چه زمانی می‌توانند مسئولیت خود را به‌درستی انجام دهند؟ / دی ۹۳ - شهریور ۹۳ /

زمانی که تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرد و مرتکب خطا و گناه نگردد.

❖ مردم چه زمانی گفته‌ها و هدایت‌های پیامبر را می‌پذیرند؟

زمانی که مطمئن باشند هیچ‌گاه مرتکب گناه و اشتباه نمی‌گردند.

ادامه در صفحه بعد

الف) آیات و احادیث:

- ۱ آیه‌ی شریفه‌ی: «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا» را ترجمه کنید. ۱
- ۲ با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ» قرآن کریم مسلمانان را از چه چیزی بیم می‌دهد؟ ۰/۵
- ۳ آیه‌ی شریفه‌ی: «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا.....» را تکمیل کنید و بنویسید مصداق این آیه چه کسی است؟ ۱

ب) درست یا نادرست بودن گزاره‌های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید:

- ۴ اگر پیامبری در هنگام اجرای فرمان‌های الهی معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود. ۰/۵
- ۵ آسان‌ترین راه برای غیرالهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب الهی است. ۰/۵
- ۶ تعیین جانشین رسول خدا (ص) با هدایت و راهنمایی پیامبر اکرم (ص) بوده و ایشان، ائمه‌ی اطهار (ع) را به این مقام برگزیده است. ۰/۵
- ۷ ثمره‌ی «تربیت شخصیت‌های اسلامی»، فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در حدیث و سیره‌ی ائمه‌ی اطهار (ع) در کنار سیره‌ی پیامبر (ص) و قرآن کریم است. ۰/۵

ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۸ ویژگی‌های موجود در انسان که متناسب با هدف خلقت او یعنی تقرب به خداوند است، و می‌باشد. ۰/۵
- ۹ تفاوت تعالیم پیامبران در برخی از احکام فرعی سبب نمی‌شد که اصل دین و راه آنان مختلف شود. چون همه‌ی آن‌ها در و در مشترک بودند. ۰/۵
- ۱۰ ائمه‌ی بزرگوار از به عنوان یک اصل اساسی اسلام یاد می‌کردند و بی‌توجهی به آن را بی‌توجهی به یک اصل اسلام می‌شمردند. ۰/۵
- ۱۱ پس از رحلت رسول خدا (ص)، اگر تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر (ص) و دو میراث گران قدر آن حضرت یعنی و نبود، جز نامی از اسلام باقی نمی‌ماند. ۰/۵

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱۲ دغدغه و درد متعالی که ناشی از نیازهای برتر انسان است، نشانه‌ی چیست؟ ۰/۵
- ۱۳ سه قلمرو رسالت پیامبر اکرم (ص) را نام ببرید. ۰/۷۵
- ۱۴ چرا پیامبر اکرم (ص) تمام تلاش خود را به کار می‌برد تا شخصیت ممتاز حضرت علی (ع) را به مردم بشناساند و تعصبات جاهلی و قبیله‌ای را از افکار آنان بزداید؟ ۰/۵
- ۱۵ کدام دو اصل ائمه‌ی اطهار (ع) در راستای ولایت ظاهری ایشان برای حاکمان زمان هم روشن بود و به همین جهت، همواره با امامان به بدی رفتار می‌کردند و نسبت به آنان انواع سختی‌ها را روا می‌داشتند؟ ۰/۵

ه) اصطلاحات زیر را تعریف کنید:

- ۱۶ الف - عصمت ۰/۵
- ب - قاعده‌ی نفی سبیل ۰/۵

و) کشف ارتباط:

- ۱۷ - کدام یک از گزینه‌های ستون سمت چپ با گزینه‌های ستون سمت راست مربوط می‌باشد؟
- ۱- قرآن کریم، کتاب دیروز، امروز و فرداهای انسان‌هاست. الف) جامعیت و همه‌جانبه بودن ۰/۵
- ۲- فصاحت و بلاغت قرآن کریم ب) تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث ۰/۵
- ۳- تعلیم و تفسیر آیات قرآن و معارف اسلامی توسط برخی عالمان وابسته به قدرت ج) اعجاز محتوایی ۰/۵
- و علمای اهل کتاب مانند کعب‌الاحبار د) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت قیصری و کسرای ۰/۵
- ه) تازگی و شادابی دائمی
- و) اعجاز لفظی

ز) به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید:

- ۱۸ چرا ولایت از مهم‌ترین پایه‌های اسلام شمرده شده است و اهمیت بسیار بالایی دارد؟ ۱
- ۱۹ مقصود از این که می‌گوییم: «پس از پیامبر (ص)، نیاز به امام و رهبری که جامعه‌ی اسلامی را به سوی رستگاری و عدالت هدایت کند، همچنان وجود دارد.» ۱/۲۵
- انجام کدام مسئولیت‌ها از سوی امام است؟
- ۲۰ دو مورد از تفاوت‌های اساسی حکومت «بنی‌امیه و بنی‌عباس» را با رهبری پیامبر (ص) بنویسید. ۱/۵
- ۲۱ مقصود امام رضا (ع) از حدیث «سلسلة‌الذهب» که فرمود: «بشروطها و أنا من شروطها، اما به شرطهای آن و من از شرطهای آن هستم.» چه بود؟ ۱

(الف) آیات و احادیث:		(و) کشف ارتباط:	
۱	پس آیا در قرآن تدبیر نمی‌کنند؟ (۵/۵) و اگر از نزد غیر خدا می‌بود، همانا در آن ناسازگاری بسیار می‌یافتند. (۵/۵) (درس ۳)	۱۷	۱- ه) تازگی و شادابی دائمی (۵/۵) (درس ۳)
۲	بازگشت به جاهلیت. (۵/۵) (درس ۷)		۲- و) اعجاز لفظی (۵/۵) (درس ۳)
۳	الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ (۵/۵) - حضرت علی (ع) (۵/۵) (درس ۵)		۳- ب) تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث (۵/۵) (درس ۷)
(ب) درستی و نادرستی گزاره‌ها (ص / غ):		(ز) پاسخ تشریحی:	
۴	غ (۵/۵) (اگر پیامبری در هنگام اجرای فرمان‌های الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی مخالف دستورات الهی انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و به گمراهی و انحراف مبتلا شوند.) (درس ۲)	۱۸	زیرا وقتی ولایت و حکومت اسلامی برقرار شود، فرصت برای اجرای تمام احکام دین از جمله نماز، زکات، روزه و حج فراهم می‌شود (۵/۵). و مردم اعمال خود را در سایه‌ی ولایت الهی انجام می‌دهند (۵/۵). (درس ۴)
۵	ص (۵/۵) (درس ۳)	۱۹	همان‌طورکه در زمان پیامبر اکرم (ص)، «تعلیم و تبیین تعالیم دین» و «ولایت و سرپرستی جامعه» ضروری بوده و ایشان این مسئولیت‌ها را از جانب خداوند انجام می‌داد، ضروری است که پس از ایشان، کسانی به عنوان امام از جانب خداوند این مسئولیت‌ها را به انجام رسانند و راه پیامبر را ادامه دهند (۱). همچنین لازم است انسان‌هایی که قلب و جان خود را لایق پذیرش هدایت معنوی کرده‌اند، از این هدایت نیز برخوردار شوند. (۵/۲۵) (درس ۵)
۶	غ (۵/۵) (تعیین جانشین رسول خدا (ص) با هدایت و راهنمایی خداوند بوده و خداوند، ائمه‌ی اطهار (ع) را به این مقام برگزیده است.) (درس ۵)	۲۰	۱- عادلانه بودن حکومت رسول خدا (ص) و تکیه بر ظلم و جور حکومت‌های بنی‌امیه و بنی‌عباس، ۲- گسترش اندیشه‌های اصیل اسلامی توسط رسول خدا (ص) و میدان دادن به اندیشه‌های غیراصیل تحریف شده در آن دو حکومت، ۳- عمل دقیق به دستورات و احکام الهی توسط رسول خدا (ص) و زیرپا گذاشتن احکام الهی توسط آن قدرت‌ها ۴- مشی ساده‌ی حکومت‌داری رسول خدا (ص) و مشی اشرافی آن حکومت‌ها (ذکر دو مورد کافی است، هر مورد (۵/۲۵)). (درس ۷)
۷	غ (۵/۵) (ثمره‌ی تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو، فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در حدیث و سیره‌ی ائمه‌ی اطهار (ع) در کنار سیره‌ی پیامبر (ص) و قرآن کریم است.) (درس ۸)	۲۱	مقصود امام (ع) این بود که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست. بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود (۵/۵) و تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر است (۵/۵). (درس ۸)
(ج) جای خالی:			
۸	توانایی تفکر و تعقل (۵/۲۵) - قدرت اختیار و انتخاب (۵/۲۵) (درس ۱)		
۹	محورهای اصلی (۵/۲۵) - اصل بسیاری از احکام (۵/۲۵) (درس ۲)		
۱۰	عدل (۵/۵) (درس ۶)		
۱۱	قرآن کریم (۵/۲۵) - ائمه‌ی اطهار (ع) (۵/۲۵) (درس ۷)		
(د) پاسخ کوتاه:			
۱۲	بیداری، هوشیاری و ورود به وادی انسانیت (ذکر دو مورد کافی است، هر کدام (۵/۲۵)) (درس ۱)		
۱۳	۱- دریافت و ابلاغ وحی (۵/۲۵)، ۲- مرجعیت دینی (۵/۲۵)، ۳- ولایت ظاهری (۵/۲۵) (درس ۴)		
۱۴	زیرا پیامبر اکرم (ص) با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی زمان خود (۵/۲۵)، فعالیت‌های خودسرانه برای به دست گرفتن زمامداری و قدرت را پیش‌بینی می‌کرد (۵/۲۵). (درس ۶)		
۱۵	۱- عدم تأیید حاکمان (۵/۲۵) ۲- معرفی خویش به عنوان امام بر حق (۵/۲۵) (درس ۸)		
(ه) تعریف اصطلاحات:			
۱۶	الف - پیامبر زمانی می‌تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد که تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرد (۵/۲۵) و مرتکب گناه و خطا نگردد (۵/۲۵). (درس ۲) ب - قرآن کریم از مسلمانان می‌خواهد که سلطه‌ی بیگانگان را نپذیرند و زیر بار آن‌ها نروند. این حکم قرآنی را قاعده‌ی «نفی سبیل» می‌گویند. (۵/۵) (درس ۴)		